

EUROPOS SKAITMENINĖ DARBOTVARKĖ

Skaitmeninių paslaugų platformos ir besiformuojančios technologijos, pavyzdžiui, dirbtinis intelektas (DI), daro didelę įtaką mūsų socialiniam klimatui. Šios naujovės iš naujo apibrėžė, kaip bendraujame, apsiperkame ir gauname informaciją internete, taip tapdamos kasdiene būtinybe. Į šiuos pokyčius atsižvelgta 2020–2030 m. Europos skaitmeninėje darbotvarkėje. Joje pirmenybė teikiama saugių skaitmeninių erdvių kūrimui, sąžiningos konkurencijos skaitmeninėse rinkose užtikrinimui ir Europos skaitmeninio suverenumo stiprinimui, kartu siekiant iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui.

TEISINIS PAGRINDAS

Nors Sutartyse nėra konkrečių nuostatų dėl informacinių ir ryšių technologijų (IRT), ES gali veikti tokiose politikos srityse kaip pramonė (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 173 straipsnis), konkurencija (SESV 101 ir 109 straipsniai), prekyba (SESV 206 ir 207 straipsniai), transeuropiniai tinklai (SESV 170 ir 172 straipsniai), moksliniai tyrimai (SESV 179 ir 190 straipsniai), energetika (SESV 194 straipsnis), vidaus rinkos kūrimas (SESV 114 straipsnis), laisvas prekių judėjimas (SESV 26 ir 28–37 straipsniai), asmenų ir paslaugų judėjimas (SESV 45 ir 66 straipsniai), švietimas (SESV 165 ir 166 straipsniai) ir kultūra (SESV 167 straipsnis).

TIKSLAI

Įgyvendinant Lisabonos strategiją, 2010 m. [Europos skaitmeninėje darbotvarkėje](#) pabrėžta, kad IRT yra itin svarbios siekiant ES tikslų. 2015 m. [bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje](#) skaitmeninė darbotvarkė buvo toliau plėtojama trimis ramsčiais: 1) užtikrinti geresnę prieigą prie skaitmeninių prekių ir paslaugų visoje Europoje, 2) skatinti optimalias skaitmeninių tinklų ir paslaugų sąlygas ir 3) didinti skaitmeninės ekonomikos augimo potencialą.

2020 m. strategija, kuria siekta [formuoti Europos skaitmeninę ateitį](#), orientuota į technologijas, naudingas žmonėms, konkurencingai ekonomikai ir atvirai, demokratinei visuomenei. 2021 m. šią strategiją papildė 2030 m. [skaitmeninės politikos kelrodis](#), kuriame išsamiai išdėstyti šio dešimtmečio ES skaitmeniniai tikslai.

LAIMĖJIMAI

A. Pirmoji Europos skaitmeninė darbotvarkė: 2010–2020 m.

Pirmąją skaitmeninę darbotvarkę:

- sumažintos elektroninių ryšių paslaugų kainos ([Reglamentas \(ES\) 2022/612](#)) ir 2017 m. birželio 14 d. panaikinti tarptinklinio ryšio paslaugų mokesčiai (tarptinklinio ryšio savo šalies kainomis nuostata);
- pagerintas interneto ryšys naudojant visa apimančią bazinį plačiajuostį ryšį, pasitelkiant judriojo ryšio ir palydovines technologijas;
- sustiprinta vartotojų apsauga telekomunikacijų srityje pasitelkiant privatumo ([Direktyva 2009/136/EB](#)) ir duomenų apsaugos reglamentus, kurie vėliau buvo sustiprinti nauja duomenų apsaugos sistema ([Reglamentas \(ES\) 2016/679](#) ir [Direktyva \(ES\) 2016/680](#)).

Siekdamas skatinti skaitmeninių tinklų ir paslaugų plėtrą, Parlamentas sustiprino Europos elektroninių ryšių reguliuotojų instituciją. Ši institucija puoselėja nacionalinių reguliavimo institucijų ir Komisijos bendradarbiavimą, skatina geriausią praktiką ir siekia suderinti ryšių reglamentus ([Reglamentas \(ES\) 2018/1971](#)). Pirmojoje skaitmeninėje darbotvarkėje akcentuotas skaitmeninis augimas skatinant skaitmeninius įgūdžius, našiąją kompiuteriją, pramonės skaitmeninimą, DI kūrimą ir viešųjų paslaugų modernizavimą. Be to, ES nustatė geografinio blokavimo ([Reglamentas \(ES\) 2018/302](#)) ir skaitmeninių paslaugų perkeliamumo ([Reglamentas \(ES\) 2017/1128](#)) taisykles, pagal kurias vartotojams suteikiama prieiga prie internetinio turinio visose valstybėse narėse.

Neskaitant pirmiau minėtų naujų duomenų apsaugos reglamentavimo sistemų, ES priėmė keletą teisės aktų duomenų ekonomikos plėtrai skatinti, pvz., buvo priimti:

- Reglamentas dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo ([Reglamentas \(ES\) 2018/1807](#)), kuriuo įmonėms ir viešojo administravimo institucijoms leidžiama saugoti ir tvarkyti ne asmens duomenis toje vietoje, kurią jie patys pasirenka;
- Kibernetinio saugumo aktas ([Reglamentas \(ES\) 2019/881](#)), kuriuo sustiprinama ES kibernetinio saugumo agentūra bei nustatoma prekių ir paslaugų kibernetinio saugumo sertifikavimo sistema;
- Atvirųjų duomenų direktyva ([Direktyva \(ES\) 2019/1024](#)), kuria nustatomos bendros taisyklės, taikytinos Europos rinkai, apimančiai valdžios saugomus duomenis.

B. Antroji Europos skaitmeninė darbotvarkė: 2020–2030 m.

Antrojoje skaitmeninėje darbotvarkėje aptarti skaitmeninių technologijų nulemti pokyčiai ir nepaprastai svarbus skaitmeninių paslaugų ir rinkų vaidmuo, pabrėžiant ES technologinius ir geopolitinius tikslus. Savo komunikatuose dėl [skaitmeninės Europos ateities formavimo](#) ir [Europos skaitmeninio dešimtmečio](#) Komisija išsamiai išdėstė veiksmus, skirtus saugioms skaitmeninėms paslaugoms ir rinkoms užtikrinti. Ji pirmenybę teikė kvantinei kompiuterijai, [bloku grandinės strategijoms](#), DI, puslaidininkiams ([Europos lustų aktas](#)), skaitmeniniam suverenumui, [kibernetiniam saugumui](#), 5G / 6G, Europos duomenų erdvėms ir pasauliniams technologijų standartams. 2021 m. kovo 9 d. ES pristatė [skaitmeninės politikos kelrodį](#), kuriame išdėstyti keturi 2030 m. tikslai:

- **įgūdžiai:** bent 80 proc. visų suaugusiųjų turėtų turėti pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, ES turėtų dirbi 20 mln. IRT specialistų ir į šias darbo vietas turėtų įsidarbinti daugiau moterų;
- **verslo įmonės:** 75 proc. įmonių turėtų naudoti debesijos paslaugas, didžiuosius duomenis ir DI. Per 90 proc. ES mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) turėtų pasiekti bent bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį, be to, ES turėtų dvigubai padidėti vienaaragių skaičius;
- **infrastruktūra:** visuose ES namų ūkiuose turėtų veikti gigabitinis ryšys, o visose gyvenamose vietovėse – 5G ryšys. Pažangiausių tvarių puslaidininkių gamyba Europoje turėtų sudaryti 20 proc. pasaulinės gamybos. ES turėtų būti įdiegta 10 000 labai saugių neutralaus poveikio klimatui tinklo paribio mazgų, be to, Europa turėtų turėti savo pirmąjį kvantinį kompiuterį;
- **viešosios paslaugos:** visos svarbiausios viešosios paslaugos turėtų būti prieinamos internetu. Visi piliečiai turėtų turėti prieigą prie savo elektroninių sveikatos įrašų, o 80 proc. piliečių turėtų naudotis elektroninės tapatybės technologija.

[Reglamentu \(ES\) 2021/694](#) nustatyta [Skaitmeninės Europos programa](#) yra ES iniciatyva, pagal kurią skaitmeninių technologijų projektams tokiose srityse kaip superkompiuteriai, DI, kibernetinis saugumas, aukšto lygio skaitmeniniai įgūdžiai ir skaitmeninių technologijų integracija, kuriuos remia skaitmeninių inovacijų centrai, skiriama 7,5 mlrd. EUR (2021–2027 m.). Tai bus suderinta su kitais ES fondais, pvz., [programa „Europos horizontas“](#), [Europos infrastruktūros tinklų priemonės dalimi, skirta skaitmeninei infrastruktūrai](#), bei [Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone](#). Ekonomikos gaivinimo po COVID-19 laikotarpiu valstybės narės yra įgaliotos bent 20 proc. savo ekonomikos gaivinimo lėšų skirti skaitmeninio projektams ([Reglamentas \(ES\) 2021/694](#)).

2020 m. vasario mėn. paskelbtoje [Baltojoje knygoje dėl DI](#) pabrėžtas itin svarbus DI vaidmuo ir numatoma nauda visuomenei bei ekonominė nauda visuose sektoriuose. 2020 m. spalio mėn. Parlamentas priėmė tris rezoliucijas dėl DI, kuriose nagrinėjami klausimai, susiję su [etika](#), [civiline atsakomybe](#) ir [intelektine nuosavybe](#). Rezoliucijose Komisija raginama sukurti Europos teisinę sistemą, skirtą etiškam DI kūrimui ir naudojimui. 2021 m. balandžio 21 d. Komisija pasiūlė [AI aktą](#), kuriame būtų pateikta technologiškai neutrali DI apibrėžtis ir rizika grindžiamos taisyklės. Parlamentas savo poziciją dėl pasiūlymo priėmė 2023 m. birželio mėn. su esminiais Komisijos teksto pakeitimais, atsižvelgdamas į galutines derybas su Taryba. 2022 m. rugsėjo mėn. Komisija pateikė [pasiūlymą](#) dėl Atsakomybės už dirbtinį intelektą direktyvos, kuria būtų užtikrinta vienoda nukentėjusiųjų dėl DI apsauga. Be to, buvo pateiktas pasiūlymas dėl naujos Atsakomybės už gaminius direktyvos, kuria siekiama spręsti skaitmeninių produktų, pavyzdžiui, DI, klausimus.

Dalijimasis duomenimis yra labai svarbus Europos skaitmeninės vizijos elementas. Nors ES skatina duomenimis grindžiamas inovacijas, ji siekia išlaikyti pusiausvyrą su privatumu, saugumu, etika ir sauga, kartu nagrinėdama ne asmens duomenų naudojimą ir dalijimąsi jais naujose technologijose ir verslo paradigmos. 2020 m. vasario mėn. ES paskelbė Baltąją knygą dėl DI duomenų strategijos. Jos pirmasis

komponentas – 2022 m. birželio 3 d. paskelbtas Europos duomenų valdymo aktas ([Reglamentas \(ES\) 2022/868](#)), įsigaliojęs 2023 m. rugsėjo mėn., kuriame daugiausia dėmesio skiriama duomenų prieinamumui ir pasitikėjimui jais. 2022 m. vasario 23 d. Komisija pristatė antrąją strategijos komponentą – siūlomą [duomenų aktą](#), kuriuo reglamentuojama įmonių ir vartotojų prieiga prie duomenų. Tarpinstitucinės derybos baigtos 2023 m. birželio mėn. 2022 m. sausio 26 d. Taryba, Parlamentas ir Komisija paskelbė [deklaraciją](#) dėl Europos skaitmeninių teisių, kurioje pabrėžiama vertybėmis grindžiama skaitmeninė pertvarka. Duomenys yra labai svarbūs visuomenės pažangai, ekonomikos plėtrai ir inovacijoms. Trečiasis strategijos elementas – Europos duomenų erdvė – apima devynis sektorius ir jai Komisija 2019–2025 m. skiria daugiausia dėmesio. Be to, ES, pasitelkdama priemonę „NextGenerationEU“ ir remdamasi „[Gaia-X](#)“ ekosistema, kuria Europos debesija, kad užtikrintų duomenų ir paslaugų sklandumą.

Skaitmeninės strategijos kertinis akmuo – saugesnės ir atviresnės bendrosios skaitmeninės rinkos, kurioje pabrėžiamos naudotojų teisės ir sąžininga verslo konkurencija, kūrimas. Tai susiję su dviem teisėkūros ramsčiais: [Skaitmeninių paslaugų aktu \(SPA\)](#) ir [Skaitmeninių rinkų aktu \(SRA\)](#), kuriais atnaujinami ES skaitmeninių paslaugų reglamentai. Šiuose teisės aktuose, kuriuos Parlamentas ir Taryba priėmė atitinkamai 2022 m. spalio ir rugsėjo mėn., pateikiamas bendras taisyklių rinkinys visai ES. Skaitmeninių paslaugų akte apibrėžiama atsakomybė už tarpininkavimo paslaugas, ypač interneto platformas. Didelėms platformoms taikomos konkrečios gairės dėl jų keliamos rizikos, susijusios su neteisėto ir žalingo turinio platinimu. Skaitmeninių rinkų akte išdėstytos taisyklės, taikomos įmonėms, turinčioms prieigos valdytojo statusą, ir nukreiptos į tas įmones, kurios labiausiai linkusios užsiimti nesąžininga praktika. Tai apima tokias paslaugas kaip internetinis tarpininkavimas, socialiniai tinklai ir debesijos kompiuterija.

Remdamasi Skaitmeninių paslaugų aktu, 2022 m. lapkričio mėn. Komisija [pasiūlė](#) priemones, kuriomis siekiama supaprastinti duomenų apie trumpalaikės būsto nuomos paslaugas rinkimą ir dalijimąsi jais. Parlamento Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos (IMCO) komitetas nagrinėja šį pasiūlymą, o nuo 2023 m. lapkričio 15 d. vyksta trišaliai dialogai.

Skaitmeninėje darbotvarkėje daug dėmesio skiriama e. valdžiai ir tarpvalstybiniam viešojo sektoriaus bendradarbiavimui. 2022 m. lapkričio 18 d. Komisija [pasiūlė Europos sąveikumo aktą](#), kuriuo siekiama gerinti viešąsias paslaugas ES. Juo bus sukurta Europos sąveikumo valdyba, kurią sudarys valstybių narių, Komisijos ir kitų ES įstaigų atstovai. COVID-19 pandemija paspartino pokyčius Europos sąveikumo srityje – tai ypač išryškėjo ES skaitmeninio COVID pažymėjimo atveju. Tai pabrėžta Komisijos [komunikate](#), kuriame akcentuojamas geresnis tarpvalstybinis bendradarbiavimas.

2022 m. lapkričio 10 d., atsakydami į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, Komisija ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai pristatė [ES kibernetinės gynybos politiką](#) ir [Karinio mobilumo veiksmų planą 2.0](#). Kibernetinės gynybos politika ir Karinio mobilumo veiksmų planu 2.0 siekiama padidinti investicijas į kibernetinę gynybą, stiprinti karinių ir civilinių kibernetinių sektorių bendradarbiavimą, užtikrinti veiksmingą kibernetinių krizių valdymą ir sustiprinti ES poziciją ypatingos

svarbos kibernetinių technologijų srityje, taip stiprinant Europos gynybos technologinę pramoninę bazę.

Pasitikėjimo didinimas internete yra labai svarbus visuomenės ir ekonomikos augimui. Elektroninės atpažinties reglamentu ([Reglamentas \(ES\) Nr. 910/2014](#)) nustatyta saugios piliečių, įmonių ir valdžios institucijų skaitmeninės sąveikos sistema. Siekdama šių tikslų, Komisija pasiūlė iš dalies pakeisti [Skaitmeninės tapatybės reglamentą](#), kad iki 2030 m. 80 proc. ES piliečių galėtų saugiai naudotis gyvybiškai svarbiomis viešosiomis paslaugomis naudodamiesi skaitmenine tapatybe.

Be reglamentavimo, ES daug dėmesio skiria skaitmeniniam švietimui. [Skaitmeninio švietimo veiksmų planas \(2021–2027 m.\)](#) padeda valstybėms narėms pritaikyti savo švietimo sistemas prie skaitmeninio amžiaus. Pirmenybė teikiama tvirtos skaitmeninio švietimo ekosistemos kūrimui ir skaitmeninei pertvarkai reikalingų įgūdžių ugdymui.

2020 m. gruodžio mėn. Komisijos [komunikate](#) išdėstyta Europos žiniasklaidos sektoriaus gaivinimo ir transformacijos planas, be kita ko, sprendžiant tokius klausimus kaip rinkos susiskaidymas. Jame pabrėžta, kad reikia didesnės nacionalinės paramos pagal patvirtintus ekonomikos gaivinimo planus ir atkreiptas dėmesys į trikdančią įtaką, kurią pasaulinės interneto platformos daro žiniasklaidai, visų pirma į jų dominavimą duomenų ir reklamos rinkose.

[Europos demokratijos veiksmų planas](#) papildo [žiniasklaidos planą](#) ir jame daugiausia dėmesio skiriama sektoriaus atsigavimui ir skaitmeniniam prisitaikymui. Jame taip pat aptariama žiniasklaidos laisvės sumažėjimas dėl didėjančių grėsmių žurnalistams. Pagal [Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą](#) (DESI) stebima ES šalių skaitmeninę pažangą kuriant vieningą skaitmeninę rinką. Metiniai DESI profiliai padeda valstybėms narėms nustatyti tobulintinas sritis, o rodikliuose dabar atsižvelgiama į [Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę](#) ir [skaitmeninės politikos kelrodį](#).

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Savo [2019 m. kovo 12 d. rezoliucijoje](#) Parlamentas paragino Komisiją iš naujo įvertinti Tinklų ir informacinių sistemų saugumo (TIS) direktyvos taikymo sritį, kad ji apimtų kitus svarbius sektorius, kurie nėra reglamentuojami konkrečiais teisės aktais, ir kad būtų atsižvelgta į skaitmeninio grėsmes. Rezoliucijoje prašoma suderinimo su sustiprinta Europos kibernetinio saugumo politika ir didesnio ES kibernetinio saugumo agentūros vaidmens. 2022 m. gruodžio mėn. TIS 2 direktyva ([Direktyva \(ES\) 2022/2555](#)) pakeitė savo pirmąją ir išplėtė jos taikymo sritį, kad ji apimtų daugiau sektorių ir subjektų. 2022 m. rugsėjo mėn. Komisija pateikė [pasiūlymą](#) dėl kibernetinio atsparumo akto, kuriuo siekiama didesnio įvairių technologijų produktų saugumo. Parlamentas ir Taryba derybas dėl šio akto pradėjo 2023 m. birželio mėn.

Pagal Europos demokratijos veiksmų planą Komisija 2022 m. rugsėjo 16 d. pateikė pasiūlymą dėl žiniasklaidos laisvės akto, kuriuo siekiama stiprinti žiniasklaidos pliuralizmą ir laisvę ES. Šiuo aktu būtų siekiama spręsti žiniasklaidos paslaugų rinkos problemas ir sustiprinti žiniasklaidos nepriklausomumą. Reaguodamas į tai, Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų (LIBE) komitetas kartu su Kultūros ir švietimo (CULT) komitetu ir IMCO komitetu 2023 m. [sausio 31 d.](#) ir [vasario 6 d.](#) surengė klausymus pasiūlymui aptarti. Šiuo metu vyksta tarpinstitucinės derybos,

kurias siekiama užbaigti iki kadencijos pabaigos. Be to, siekiant demokratiškesnių procesų skaidrumo, labai svarbu reguliuoti politinę reklamą, ypač užtikrinti aiškų ženklinimą. Komisija [pasiūlymą](#) šiuo klausimu pateikė 2021 m. lapkričio 25 d. 2022 m. liepos 11 d. IMCO komitetas surengė klausymą, kuriame daugiausia dėmesio skirta politinės reklamos skaidrumui internete ir ne internete. 2023 m. sausio 26 d. IMCO komitetas kartu su CULT ir LIBE komitetais priėmė [pranešimą](#) dėl šio pasiūlymo. Tai tapo tarpinstitucinių derybų pagrindu ir 2023 m. lapkričio 7 d. buvo pasiektas politinis susitarimas. Parlamento dėmesio teikimą skaitmeninei pertvarkai nuosekliai palaikė jo Ekonomikos, mokslo politikos ir gyvenimo kokybės teminis skyrius: jis atliko [tyrimus](#) ir surengė [praktinį seminarą](#), kuriame buvo aptarti dabartiniai uždaviniai ir galimybės. Vykstant Skaitmeninių paslaugų akto ir Skaitmeninių rinkų akto teisėkūros procesui, buvo atliktas tikslinės reklamos poveikio [tyrimas](#). [Praktinis seminaras](#) dėl pasiūlymų poveikio ir [klausymas](#), kuriame dalyvavo „Facebook“ pranešėja Frances Haugen, suteikė daugiau įžvalgų. 2022 m. vasario mėn. [tyrime](#) nagrinėtas nuomonės formuotojų poveikis reklamai ir vartotojų saugai bendrojoje rinkoje. 2022 m. rugpjūčio mėn. to paties skyriaus [pranešime](#) aptartas naujų technologijų panaudojimas siekiant didesnės produktų saugos ir nurodyti galimi privalumai ir trūkumai.

Po 2022 m. kovo mėn. įvykusio bendro viešojo [klausymo](#) IMCO ir LIBE komitetai, taip pat visas Parlamentas kartu pasistūmėjo į priekį [DI akto](#) srityje: priėmė pranešimą su pagrindiniais pakeitimais, pateikė papildomų pakeitimų ir 2023 m. birželio mėn. susitarė dėl derybų įgaliojimų projekto, kuriuo siekiama nustatyti suderintas DI taisykles ES.

2023 m. spalio 25 d. EP nariai paragino [uždrausti priklausomybę sukeliančius metodus](#), pavyzdžiui, nesibaigiantį slinkimą ar automatinį paleidimą. Kai kurie EP nariai taip pat nori nustatyti skaitmeninės srities „teisę būti netrukdomiems“ ir geros dizaino praktikos sąrašą.

Daugiau informacijos šia tema pateikiama [Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos](#) ir [Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos](#) komitetų interneto svetainėse.

Kristi Polluveer / Christina Ratcliff / Barbara Martinello / Jordan De Bono
12/2023

